

MŰHELY

Zsigmond Attila

Egy 17. századi szilágysági harang nyomában, avagy kinek a kosarába szedték az epret a görcsöniek

Az alcímben szereplő, régebbi korokat idéző szólást abból a levélből kölcsönöztük, mellyel a kolozsvári református eklézsia 1747. április 16-án kérte fel döntőbíráskodásra az erdélyi Főkonzisztóriumot a görcsöni gyülekezettel való vitájában. Erre az érdekes dokumentumra egyéb irányú kutatásaink során bukkantunk rá a főtanácsi iratok között,¹ s a benne foglaltak jelentősége alapján érdemesnek ítéltük arra, hogy tartalmát – néhány bevezető gondolat kíséretében – megosszuk a tudományos közvéleménnyel, fogadatlan prókátorként próbálva véleményt nyilvánítani egy harmadfélszáz évvel ezelőtt lezajlott polémiában.

De mi is képezte a vita tárgyát? Egy harang, amely a levél megírásakor a kolozsvári templomban jelezte az idő múlását, s amelyre előző évben a görcsöni eklézsia is bejelentette igényét. Bár a Főtanácshoz intézett folyamodvány nem mentes minden szubjektívizmustól, arra mégis alkalmas, hogy a vitatott harang addigi sorsát megismerjük belőle. Eszerint Eperjesen készült, megrendelője az a Serédi István volt, aki magát Közép-Szolnok vármegyei birtokközpontja után „görcsöni” előnévvel nevezte,² és a 17. század közepén kastélyt is emeltetett a faluban.³ Ebből adódóan azt egyik fél sem vitatta, hogy a harang kezdetben valóban Görcsönben volt használatban, azt viszont már annál inkább, hogy hol: a templomban vagy a Serédi-udvarban? Kolozsvárra kerülésének pontos ideje és oka a vizsály kirobbanásának idejére már feledésbe merült, az itteni eklézsia képviselőinek emlékezete szerint „vagyon több negyven esztendejénél” is. Azt csak feltételezték, hogy az ok a készítettő fiának, Benedeknek⁴ a templomba történt eltemetésével⁵ állhatott összefüggésben, amire valamikor a 16–17. század fordulóján került sor. A kincses városba jutott harangot forrásunk tudósítása szerint eleinte a tékában, azaz a kollégiumi könyvtárban őrizték, majd „néhai Rozgonyi János urunk,⁶ az óra⁷

¹ Jelenleg az Erdélyi Református Egyházkerület Gyűjtőlevéltárában, Főkonzisztórium iratok, 47–1747 jelzettel. Ezúton mondunk köszönetet Sipos Gábornak és Dáné Veronkának szíves segítségükért.

² A minden bizonnyal a Fejér vármegyei Seréd település nevét viselő Serédi család erdélyi ágának a megalapítója, aki 1635-től 1657-ben bekövetkezett haláláig Kraszna vármegye főispánja s közben a fejedelmi udvarban is jelentős tisztségek viselője: 1635–38 között főlovászmester, 1646-tól 1652-ig pedig az országgyűlés és a fejedelmi tábla elnöke. II. Rákóczi György lengyelországi hadjárata idején Barcsai Ákossal és Rhédey Ferencsel a fejedelem helytartója. Többször járt követségben a szultánnál. Lásd Trócsányi Zsolt: *Erdély központi kormányzata 1540–1690* (a továbbiakban: *Trócsányi*). Bp. 1980. 34. 393. Vö. Dr. Petri Mór: *Szilágysági vármegye monographiája* (a továbbiakban: *Petri*). VI. h. n. 1905. 407–410.

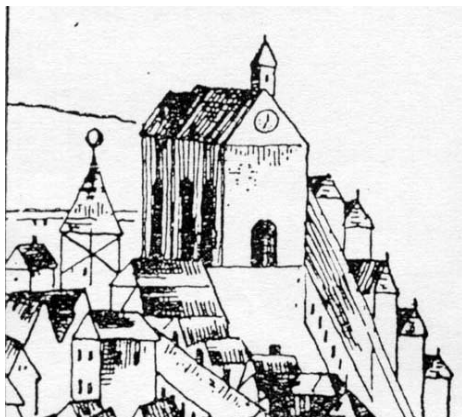
³ *Petri* VI. 410.

⁴ Atyját követte Kraszna vármegye főispáni székében (1657–1698). Feleségétől, Újlaky Borbálától öt gyermeke születik. Uo.

⁵ Elhalálzásának évét nem ismerjük, sőt a templomba való eltemetése sem volt eddig ismeretes. Itt sem sírköve, sem halotti címere nem maradt fenn. Vö. Entz Géza és Kovács András tanulmányait. = *A kolozsvári Farkas utcai templom címerei*. Bp.–Kvár 1995.

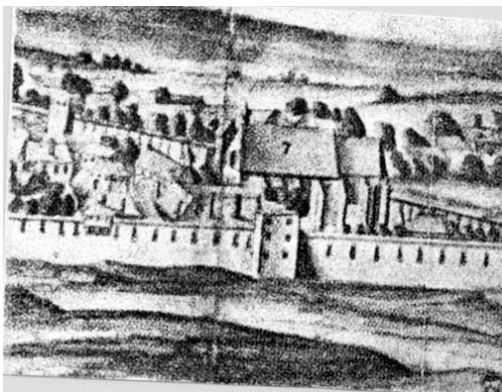
⁶ Akadémia lelképásztor (1648–1710). Kolozsvári tanulmányai után Németalföldön (Leyden, Utrecht) peregrinál, majd hazatérése után 1680-tól Székelyudvarhelyen rektor. Ezt követően több helyen lelkészkedik (Kolozs, Zabola, Fogaras, Szék), 1694-től pedig esperes. Kolozsváron 1708-tól szolgál haláláig. Zoványi Jenő: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon* (a továbbiakban: *Zoványi*). Bp. 1977. 515–16.

⁷ Bár meglétét először az 1678–79-es egyházközségi számadások igazolják, az óra elkészítését Herepei János a negyvenes évek toronyépítési munkálataival hozza összefüggésbe. A nyugati homlokzatra kerülését bizonyára a torony lebontása indokolta. Első ábrázolását 1759-ből ismerjük. Herepei János: *A Farkas utcai ref. templom egykori tornyai* (a továbbiakban: *Herepei*). Pásztortűz 1924. X. 292.

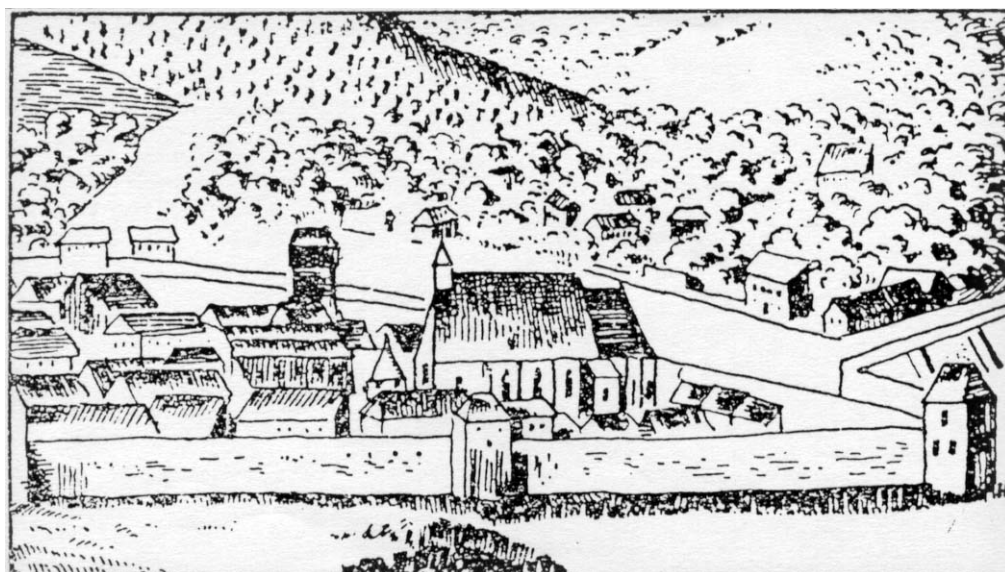
reparatioja

Az óra első ábrázolása 1759-ből

alkalmatosságával

A templom a huszártoronyval 1736-ban

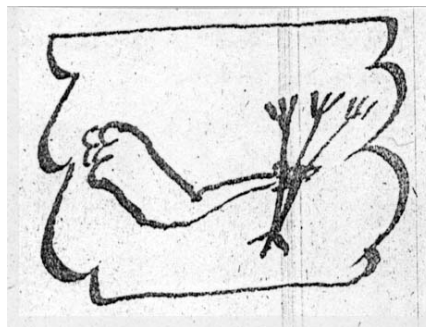

A templom 1798-ban, a tűzvész előtt

tétte óra ütni a templom teteire, azolta ott vagyon”. Ebből az információból, összevetve Rozgonyi életrajzi adataival, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy – eltekintve a temetésre vonatkozó, levélbeli feltételezéstől – a harangnak a nevezett prédikátor szolgálati idejében (1708–1710) már mindenképpen Kolozsváron kellett lennie, és erre a kétszázötven évi időszakra tehető az időjelzés szolgálatába való állítása.⁸ Talán nem tévedünk, ha az időmérő meghibásodását is az 1697-es

⁸ Nem tudni, hogy a pontos idő jelzésére korábban használtak-e harangot. Ha igen, akkor az elsőként egy 1736-os ábrázoláson megjelenő, a templom oromfalának csúcsán látható, egyszerű huszártorony a megépítése az órának a homlokzaton való elhelyezésével kapcsolható össze. Ha viszont ez csak Rozgonyi idejében történik meg, a tornyoeska felépítését is a 18. század első évtizedére kell tennünk. Bárhogyan is volt, mindenképpen módosítanunk kell Entz

tűzvész számlájára írjuk, aminek eredményeképp a templom fedele is javításra szorult,⁹ s ez a tény magyarázná, hogy az óra megreparálására miért csak egy évtized múlva került sor. Mindezt összefoglalva tehát megállapítható, hogy a görcsöniek igénye egy olyan harangra irányult, amely kondulásával már bő három és fél évtizede hirdette az idő múlását a Farkas utcában. Ez magyarázná tehát a harang új tulajdonosainak a vonakodását („ecclesiának igen nagy csonkulására esnék tölünk való elvitetése”) és felháborodását („mert látjuk s nem hitethetjük el azokkal a durva görcsöniekkel, hogy más kosárában szedik az epret”).

A harangon levő Serédi-címer rajza a levélben

A továbblépés érdekében lássuk a vitázó felek érveit. A görcsöniek beadványa nem ismeretes, a kolozsvári egyházközség konzisztóriumai jegyzőkönyvében sajnálatos módon semmi nyoma nincs. A kolozsváriak védekezésükben mindenekelőtt a harang feliratára hivatkoztak, amely sehol sem tesz említést arról, hogy a görcsöni eklézsia számára készült volna. Szerintük Serédi István „gyakran lakván Görcsönben, ott usuáltatta, maga udvara számára is”. Számukra az is nyomós érv, hogy a kérelmezők nem rendelkeztek Serédi adománylevelével. Ez természetesen még nem elegendő ahhoz, hogy saját tulajdonjogukat igazolják, ennek megalapozottságát abban látják, hogy az egyházi nyilvántartás szerint Serédi Benedek templomi sírhelyének nem történt meg a pénzbeni megváltása, „azért ez az harang fogot lenni annak redemptioja”.¹⁰ A kolozsváriak azt már csak saját nagylelkőségüknek tulajdonítják, hogy megpróbálták kiegyezni a kérelmezőkkel („Mi ugyan csak propter redimendam vexam igirtünk nékik égy kisebb harangot”) – sikertelenül. Az így egyre jobban elmérgesedő vitában a Guberniumnál való panasztételt kilátásba helyező görcsöniek fenyegetése elleni válaszlépésként értelmezhető ez a beadvány, melyben Wesselényi Ferenc közbenjárását kéri a Szilágyi traktust magában foglaló Tiszántúli superintendia püspöki s egyben a traktus esperesi tisztét is betöltő Zoványi P. Györgynél.

Mindenképpen feltűnő, hogy a szilágyságiak milyen makacsul kitartottak követelésük mellett, s a kolozsvári előjárók magyarázkodása is kissé erőltetettnek hat. Már ezek a tények is a görcsöniek igazát látszanak alátámasztani, s ezt csak megerősíti az a feljegyzés, amely szerint 1683. január 18-án az egyházközségben egy Serédi István által készített harangot vett számba a vizitáció.¹¹ Arra nézve is rendelkezünk adatokkal, hogy Serédinek meghatározó szerepe volt Görcsön anyaegyházzá válásában, amely Keresztúrtól elszakadva a Panitról

Gézának az 1723-as építésre vonatkozó feltételezését. Borbély Andor: *Erdélyi városok képeskönyve*. Erdélyi Múzeum 1943. II. füzet, 5. kép; *Herepei* 292. Vö. Entz Géza: *A Farkas utcai templom* (a továbbiakban: *Entz*). = *A kolozsvári Farkas utcai templom címerei*. Bp.–Kvár 1995. 26.

⁹ *Entz* 26.

¹⁰ Nehezen érthető, hogy egy ilyen, a központi kormányzatban is jelentős szerepet vállaló család esetében hogyan maradhatott el a sírhely kifizetése. Gyanítható, hogy ennek valamilyen utólagos kompenzálása kívánt lenni az a 200 forintos adomány, melyet Benedeknek István nevű fia tett végrendeletében a kolozsvári eklézsia számára, annál is inkább, mivel pontosan ennyibe került egy templomi sírhely megváltása. Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. I–XIII. köt. Bp. 1857–1867. X. köt.

¹¹ „Vagyon egy igen szép harangh, mellyet üdvezült Seredi István uram ónagysága öntetett Isten tisztességére.” Zsigmond Attila: *Szilágysági református „szenteszközök” a 17–18. századi vizitációs összeírásokban*. Református Szemle 2002.1–2. sz. Vö. *Protocollum Ecclesiasticae Sedis Szilagyensis* (a továbbiakban: *Prot*), a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet könyvtárának kéziratárában, Ms85 jelzettel, 79.

leválasztott Cigányit kapta filiaként.¹² Ez bizonyára a faluban építkező nagy hatalmú patrónus reprezentációs igényeinek volt egyenes következménye, és remek alkalmat kínált egy olyan gesztus megtételére, mint egy mives harang adományozása. Továbbra is nyitott kérdés marad viszont, hogy milyen úton jutott az adomány az eklézsiái tulajdonból Kolozsvárra, de ha a Szilágyság harangjainak 17–18. századi kalandos sorsát tekintjük, a görcsöni eset távolról sem tűnik kuriózumnak.¹³

A Wesselényi Ferenc sikertelen közbenjárási kísérlete nyomán megszületett, 1747. ápr. 30-i határozat szerint a Főkonzisztórium elhárítja magától az ügyben való közvetítés lehetőségét, és visszautalja a Kolozsváron lelkészkedő Deáki Filep József erdélyi püspök és az eklézsiái kurátorok hatáskörébe.¹⁴ A döntés indoklása arra kényszerít, hogy újragondoljuk a kérdést, valójában kik is voltak a panasztévő görcsöniek. Megtudjuk, hogy igen kevesen voltak, és a kolozsváriakkal szembeni fellépésük az akkori patrónus, a római katolikus felekezetű báró Andrassy Ferenc kezdeményezésére történt, aki számos alkalommal tanújelét adta vallásához való ragaszkodásának.¹⁵ Ezek alapján mérlegelnünk kell annak a lehetőségét, hogy a kérelmezők esetleg a görcsöni katolikusok voltak. Bár a felvetés ellen szól, hogy egyik iratban sincs megnevezve a panasztevők felekezete, valamint az, hogy a kolozsváriak Zoványi püspöktől remélik ügyük rendezését, de ez utóbbi adatot a nagy tekintélyű zilahi lelkész helyi szintű közbenjárására irányuló óhajként is lehet értelmezni. Ha a reformátusok lettek volna az igénylők, lehetőségükben állt volna, hogy kérésük mellé – egyéb híján – a seniortól igényeljenek bizonyító erejű iratokat, hiszen még az általunk fentebb idézett egyházmegyei vizitációs bejegyzés is eléggé meggyőző a Serédi-harang eredeti rendeltetését illetően. A kolozsváriaknak e harang visszaszolgáltatása tekintetében mereven elzárkózó, de ugyanakkor mégis kompromisszumkereső magatartása is más megvilágításba kerül e feltevés fényében. És végül, de nem utolsósorban sokatmondó az a tény is, hogy a Főtanács igyekezett a legnagyobb fokú óvatossággal kezelni az ügyet, elkerülendő, hogy az hamis fényben feltüntetve a Gubernium elé kerüljön. Sajnálatos módon a vita kimenetelének semmi nyomát nem találtuk, sem a kolozsvári egyházközségi, sem a főkonzisztóriumai jegyzőkönyvben. De bárhogyan is hangzott a végső verdiktum, az tény, hogy a vitatott harang mára már nyomtalanul elveszett. Ha Kolozsváron maradt, bizonyára az 1798-as nagy tűzvész martaléka lett (az órával és a

¹² „Elszakadván Görcsön Keresztúrtól, ecclesiává lött, bódlog emlékezetű néhai Seredi István méltóságos úr Czigányit filialisult [!] ragasztotta.” *Prot.* 75, 79.

¹³ Egyes esetekben a szomszédos vagy éppen távolabbi egyházközségek között vándorolnak a harangok, a háborús pusztítások miatti népességapadásnak és a harangállomány megcsappanásának kényszerítő körülményei által meghatározva. Viszont arra is találunk szomorú példákat, hogy egy-egy lakatlanná vált település megmentett harangját helyi lakosok saját hasznukra értékesítették. Vö. Zsigmond Attila: *i. m.* 77.

¹⁴ „64–747. Méltóságos báró Vesselényi Ferenc uram a zilahi plebanus exturbatiojával is báró Andrási Ferenc uram representatiojára igen szerencsétlenül járván, a görtsöni harang iránt is az oda való ecclesiát, mely néhány emberből áll, Andrási uram que possessor indítván fel, hogy abból más consequentiát Andrási uram ellene ne hozhasson ki, azon görtsöniektől praetendált kolosvári harang dolgát deprecálván, tiszteletes Deáki uramra bízott, hogy az ecclesia curatorival igazítsák; ha nem igazíthatnák, tehetnek újabb recursust a Supremum Consistoriumhoz.” *Protocollum Actorum Illustrissimi ac Venerabilis Supremi Reformatorem in Transylvania Consistorii a die 3tia Decembris Anno 1741 usque ultima Maji 1751.* Az Erdélyi Ref. Egyházkerület Gyűjtőlevéltárában. Itt jegyezzük meg, hogy Wesselényi zilahi fellépése az 1741-ben újból létrehozott katolikus lelkészi állást elsőként betöltő Heintz Vencel minorita atya ellen irányult, akit – nem tudni, milyen indokkal – elkergetett lakóhelyéről. *A zilahi róm. kath. plébánia Házi-Története az 1884-ik évtől.* A zilahi r. kat. plébánia levéltárában. 4.

¹⁵ 1733–34-ben katolikus templomot épített Görcsönben, majd – a főtanácsi határozat utalása szerint – sikeresen jár el a zilahi plébános elűzésének ügyében. Az ő idejében szűnik meg a Serédi István által a református prédikátornak rendelt udvari jövedelem. *Petri III.* 461–462; *Névkönyv az Erdélyi Ev. Ref. Anyaszentegyház számára az 1879. évre.* Kvár 1878. 12–13.

harangtoronnyal együtt),¹⁶ ha pedig Görcsönbe került vissza, sorsa ott teljesedett be valamilyen formában.¹⁷

A kolozsvári eklézsia levelének legnagyobb értéke – a fentiekben előadott gondolatébresztő adatokon túlmenően – abban áll, hogy szó szerint közli a harang feliratát,¹⁸ amely nemcsak a megrendelőnek, de készítőjének a nevét is tartalmazza. Ez pedig hozzásegít bennünket az öntés időpontjának behatárolásához. A szöveg Serédit fejedelmi tanácsosként és Kraszna vármegyei főispánként említi, s életrajzi adatai alapján ezt a két tisztséget 1647 után viselte egy időben.¹⁹ Felső időhatárként az 1648-as esztendőt állapíthatjuk meg, mivel 1649. január 28-án II. Rákóczi Györgytől elnyeri a „magnificus” címet,²⁰ ami egy későbbi megrendelés esetén minden bizonnyal helyet kapott volna a feliratban. Fenti következtetésünket megerősíti a harangöntő mester kilétének az ismerete Georgius Wierdt eperjesi öntőmester személyében,²¹ aki csak az 1640 után készített harangjain használt latin nyelvű feliratokat.²² Mindezeket összegezve, szóban forgó munkájának az elkészítése 1647-re vagy a következő évre tehető.

A Főkonzisztórium segítségére apellálók gondossága a harang pontos feliratának lemásolásán túl arra is kiterjedt, hogy kissé bizonytalan vonásokkal ugyan, de megörökítsék a harangon található Serédi-címert. Az ábrázoláson címerpajzsra utaló, lendületesen ívelt kartusban egy balra forduló, letépett fél kart láthatunk, mely három, hegyével lefelé fordított nyílvesztőt markol. A címer több ismert ábrázolását összevetve megállapíthatjuk, hogy a Serédi Gáspár országos főkapitánnyal kapcsolatba hozható sajátos, csupán három nyílvesztőt megjelenítő változattól²³ eltekintve testvérbátyjának, György sárosi főispánnak, kettejük unokaöccsének, a harangot öntető Istvánnak, illetve egyik utódának, Péternek a személyéhez köthető verziók mindegyikén páncélos fél kar markolja a nyilakat, és a különbség csupán a kar, illetve a nyílvesztők hegyének irányultságában mutatkozik meg.²⁴ A harangon megjelenített címerábrázolás ezek közül leginkább a bártfai tumbán szereplő változathoz hasonlít, csupán a nyílvesztők hegyét tekintve van eltérés a kettő között, de talán a kolozsvári rajzoló figyelme erre az apró részletre nem is terjedt ki. Ennek alapján azt is feltételezhetnénk,

¹⁶ Herepei 292.

¹⁷ Az egyházközség jelenleg használatban levő harangja 1827-ből való, de egy 1771-es adat szerint az akkori harangját (amely a Serédi-féle is lehetett) a falu pénztoldás ellenében elcserélte a diósadival, ahol viszont most már csak két 20. századi harangot találunk. A Petri-féle monográfia az akkor még meglévő, Andrássy által építtetett katolikus templom tornyában két csengettyűt említ. *Szilágysági magyarok*. Buk.–Kvár 1999. 362, 503. Vö. *Petri* III. 462.

¹⁸ Pontos szövegét lásd a függelékben.

¹⁹ *Trócsányi* 34. 393.

²⁰ N.-Tacsikándi Csergheő Géza: *Wappenbuch des Adels von Ungarn*. IV. (a továbbiakban: *Csergheő*). Nürnberg 1891–1892. 576.

²¹ A 17. század első felének egyik legjelesebb, igen termékeny harangöntője, akinek munkáit jó minőség és a visszafogott díszítés jellemzi. A rendelésre készült harangokon gyakran szerepelteti a négy evangélista jelképét vagy – mint esetünkben is – a donátor címerét. Patay Pál: *A magyarországi harangok új- és legújabbkori története*. = *Visy Zsolt* (szerk.): *Déli harangszó*. Bp. 2000. 88.

²² Uo.

²³ A halála helyén, Bártfa közelében 1566-ban emelt emlékkápolna északi oldalán az elhunyt féldomborművű alakja melletti tárcsapajzson található. Myskovszky Viktor: *Seredy Gáspár emlékkápolnája*. *Archaeologiai Értesítő* 1889. 248.

²⁴ György esetében egy 1549. okt. 24-én kiállított oklevél pecsétjén a jobbra forduló kar három, hegyével lefelé forduló nyílvesztőt markol. Ezzel megegyezik István címere egy 1651. júl. 6-i oklevélen, és ugyanezt a változatot találjuk a görcsöni eklézsia tulajdonában levő, Serédi Péter által 1697-ben adományozott, aranyozott ezüst kenyérszító tányéron is. Előbbi György Bártfán található tumbáján a kar balra fordul, és a középső nyílvesztő hegye fölfelé irányul. *Csergheő* 576.

hogy a harangöntő mester számára a címer tekintetében a bártfai példa szolgált előkép gyanánt, ha nem tudnánk, hogy ezt helyben is megtalálhatta, ugyanis ebben az időben Eperjesen a megrendelőnek egy távoli rokona, Serédi János különböző városi közhivatalokat, majd pedig bírói tisztelet viselt.²⁵ Önként kínálkozik a következtetés: joggal hihető, hogy az eperjesi megrendelésben a rokoni kapcsolat is valamilyen mértékben szerepet játszhatott.

Befejezésül abbéli reményünket szeretnénk megfogalmazni, hogy – a véletlenül megtalált levél sorainak köszönhetően – jelen tanulmány néhány oldalán keresztül sikerült felvillantani egy nagy tekintélyű erdélyi főúr által megrendelt és egy jeles felvidéki mester által elkészített harangnak a kicsiny szilágysági faluból Erdély első kálvinista templomába ívelő, majd az enyészet homályába vesző pályáját.

FÜGGELÉK

Az alábbiakban a tárgyalt levél szövegét közöljük, azzal a megjegyzéssel, hogy a jobb megértés érdekében, de a régies hangulat megőrzésének szándékával néhány apróbb változtatást eszközöltünk az átírás során. Eszerint a rövidítéseket bármiféle jelölés nélkül oldottuk fel, kivételt csak a harang felirata esetében tettünk, a hitelesség érdekében – itt a kiegészítések szögletes zárójelben jelennek meg. Elkerülhetetlennek bizonyult a központozásnak a szöveg tartalmához való igazítása, a hosszú, vesszőkkel elválasztott egységeknek rövidebb, félre nem érthető mondatokba való átrendezése. A szókezdő nagybetűket csak a személy-, hely- és intézményneveknél, valamint a megszólításoknál tartottuk meg. A szavak külön- és egybeírásánál, a magánhangzók alkalmazásánál, illetve a *gy* és az *ly* használatánál a jelenleg érvényes helyesírási szabályokat alkalmaztuk.

Méltóságos Supremum Consistorium, nekünk kegyes Patrónusink, Fő Curator Uraink!

Alázatosan kelletek Excellentiátokat s Nagyságtokat ez levelünkkel terhelni ilyen színű dologban: néhai öreg Serédi István urunk öngysága, öntetvén Eperjesen egy harangot, az, mint az accludált inscriptioból kiteczik, nem lévén rajta, mellyik ecclesia számára, hanem In honorem Dei, etc. melly harangot Kolosvárra béhozván, még talán mikor néhai Serédi Benedeket az templomban temeték, és vagyon több negyven esztendejénél, mind a bibliotecánkban állit, hanem néhai tiszteletes Rozgonyi János urunk, az óra reparatioja alkalmatosságával tette óra ütni a templom teteire, azolta ott vagyon. Már tavalytul fogva az görcsöniek belé akadtak és magokénak praetendálván, kérikö töllünk, de az inscriptio éppen nem mutattya, hogy övék lött volna. Lehet, hogy Seredi István urunk öngysága, gyakran lakván Görcsönben, ott usuáltatta, maga udvara számára is, de arról nem demonstrálnak maga Seredi István urunk collatiojárul, sött inkább vagyon az mi ecclesiánknak praetensioja hozzá, mért az ecclesia prothocolumában nincs nyoma, hogy a criptáért fizetet volna, holot, ha csak valaki tíz forintot offerál is, feliratik, azért ez az harang fogot lenni annak redemptioja. Már most az urat, Andrasi Ferentz uramat vötték fel, és fenyeget a méltóságos Guberniumnál, hogy panaszt tészten ellenünk. Kérjük azért Excellentiátokat s Nagyságtokat, méltóztassék benne manuteneálni, mivel ecclesiánknak igen nagy csonkulására esnék töllünk való elvitetése.

²⁵ Zoványi 540.

Mi ugyan csak propter redimendam vexam ígirtünk nékik egy kisebb harangot, de csak ezen esdekednek. Ezzel Excellentiátokat s Nagyságtokat jó Istenünk kegyelmes gondviselésébe, magunkat gratiájába ajálván

Excellentiátok s Nagyságtok

maradunk

alázatos kész szolgálói

*A kolosvári Reformata Ecclesia Curatori
és egész Consistorium
mp.*

Kolosvár, 16 Aprilis. 1747.

P. S. Ezen harang dolgát, hogy eligazítva, válalta vala méltóságos báró Veselényi Ferentz uram őnagysága, de őnagyságát negligálták. Talán éretünk megcselekedné, őnagysága kijövele után, püspök Zoványi György urammal is megértetvén ezen dolgot. Méltóztassék excellentiátok s nagyságtok őnagyságának intimatumot tenni, végye maga több kegyes cselekedeti közöt ezt is kezére, mert látjuk s nem hitethetjük el azokkal a durva görcsöniekkel, hogy más kosárában szedik az epret, etc.

Az harangon ez az inscriptio vagyon:

In honorem DEI fieri fecit, Stephanus Seređi, S[up]r[e]mi[!] Principis Trans[sy]l[van]iae Consiliarius, Comes C[omi]t[at]us Karaszsnensis S[u]p[re]mus, Consors Chatarina Kamuthi, Filius Benedictus Seređi, Servus Matefi Mihálj.

más felin:

In honorem DEI fudit me Georgius Wierdh, in Epperjes.

Signum.